

Літаратурнае мастацтва

ОРГАН МІНІСТЭРСТВА КУЛЬТУРЫ І ПРАУЛЕННЯ САЮЗА ПІСЬМЕНнікаў БССР

Год выдання 37-ы
№ 47 (2214)
14 чэрвеня 1968 г.
ПЯТНІЦА
Цана 4 кап.

АРТЫСТЫ—ГОСЦІ ХЛЕБАРОБАУ

НА МАРШРУТАХ ФЕСТИВАЛЮ ПРАФЕСІЯНАЛЬНАГА МАСТАЦТВА

АДОУ колькі назад выпала мне закахваць у адной дэбківай вясцы ў доме ўчастковага ўрача. Стала вольна, халодны дождж барабаніў у вакоі, а ў невялікім доміку, які займаў урач, было цёпла і ўтульна. Гаспадар — вельмі мілы, немалага ўжо веку чалавек — цікава разказаў пра вёску, дзе жыў ужо гадоў пятнаццаць, пра тутэйшыя жыхароў, пра калгас... Потым мы паляглі спаць. Прачуўся я ад моцнага стукі ў вакоі. Праз якую хвіліну рыпнулі дзверы і сёння і адтуль пачуўся прыгушыны ўсхваляваны маночы голас:

— Доктар, дарожныкі, кутэй, з сынама пексіка!
Гаспадар пачаў кутна збірацца.
— Дзіма, не забудзь апаўчыць плашч, — напаміла жонка. Было гэта смятаным такім спакойным голасам, што адразу стала ясна — гэта падобныя начы прыгоду ў доме даўно прызначыліся. І я ўзяў, як спяшаючы пад дажджом, сярэд ночы, празай высокай вуліцай сьля чалавек, і, можа, упершыню з такой вострай адчу, якая гэта цяжкая і незвычайная прафесія ўрача, незвычайна ў сваёй штохвілінай неабходнасці служыць, памагае людзям.
З гаворкі пра высокую, гуманную місію ўрача і пачалося наша інтэрв'ю з першым намеснікам міністра аховы здароўя рэспублікі Канстанцінам Мікалаевічам Анішчанкам. Канстанцін Мікалаевіч, у індэўнім мінулым рабаны ўрач-хірург, прыводзіць дзесяткі прыкладаў самаададаны, самазьярнай работы яго калег.

— А іпольні ўвогуле ўрачоў у рэспубліцы!
— Больш як дваццаць тысяч, — адказаў намеснік міністра.

НАШЫ ІНТЭРВ'Ю

НАВАРЦЕ ЗДАРОУ

На пытанні карэспандэнта «Літаратуры і мастацтва» адказвае першы намеснік міністра аховы здароўя БССР К. М. Анішчанка.

І яшчэ шасцідзесят дзве тысячы сярэдніх медыцынскіх работнікаў. У нас зараз 1056 спецыяльных бальнічных устаноў на 85 310 ложкаў, каля чатырох тысяч амбулаторыяў, пунктаў аховы здароўя, фельчарска-акушэрскіх пунктаў і г. д.

— Не пакохчыся такога мноства лічбаў, — працягвае Канстанцін Мікалаевіч, — бо за імі вельмі высокі сэнс. Надаўна я пазнаёміўся з лічбамі, што характэрныя для ўзросту медыцынскага абслугоўвання насельніцтва дакастрычанай Беларусі. Пяцьдзесят, некалькі тысяч іх здаюцца проста неважымымі. Да рэвалюцыі на тэрыторыі нашай рэспублікі працавала ўсяго 911 урачоў — адзін на 7600 жыхароў. За ўсё бальнічных устаноў, налічвалася 4445 ложкаў. А сабрана цяжка было становішча ў сельскай мясцовасці, дзе радзюч медыцынскага абслугоўвання складала 60—100 кіламетраў, а на ўрачымі ўчастках прыходзілася ад 50 да 100 тысяч чалавек. Простама належаў былі не па кішні медыкаменты. Ды і аптэк на ўвесь край мелася ўсяго семдзесят [зараз у нас 1060 аптэк (3054 аптэчны пункт)].

На Беларусі была ледзь не самая высокая ў Расіі смертнасць, асабліва сярод дзяцей. Паміраў кожны шостае дзіць. Сярэдняя працягласць жыцця складала 37 гадоў [цяпер — 73].

Пра усё гэта асабліва цікава ўспомініць зараз, напярэдадні паўвекавага юбілею з дня падпісання У. І. Леніным дэкрэта аб стварэнні саваецкай сістэмы аховы здароўя.

— Што характэрна для сёняшняй службы аховы здароўя рэспублікі?

— Развіццё спецыялізаваў службы медыцынскай дапамогі. Мы імкнемся стварыць больш спецыялізаваныя лячэбна-прафілактычныя установы, дзе б можа было канцэнтраваны лепшыя спецыялісты, сучасную апаратуру.

У апошні час праводзіцца ўзбуйненне сельскіх участкавых бальніц. Раней такія бальніцы планаваліся не болей, як на 25 ложкаў. Цяпер — на 35. Такія бальніцы будуць мець лабараторыі і кабінеты, абсталяваныя неабходнай апаратурай.

У некаторых месцах сельскаму жыхару ўжо цяпер няма патрэбы ехаць, скажам, на рэнтген у рабаны цэнтр. Рэнтгенаапарат з'яўляецца ў мясцовай бальніцы.

— Нехта скажа, што лягчы хворобу папярэджваць, чым яе лячыць. Што робіцца ў рэспубліцы ў справе прафілактыкі захворванняў?

— Штогод у Беларусі праводзіць прафілактычны медыцынскі агляд да чатырох мільянаў чалавек. У нас зараз не аб'яўляюцца мільяны інфармацыйных захворванняў, якія раней былі тры вольныя распадаў. Вельмі заслуга ў гэтым і нашай санітарнай службы, якая аб'ядноўвае больш тысячы ўрачоў і каля п'ятні тысяч сярэдніх медыцынскіх работнікаў. Санітарная служба да ўсяго справа — яна кантралюе і жыллёвае будаўніцтва, і камунальную гаспадарку, і работу прамысловых прадпрыемстваў, і арганізацыю грамадскага харчавання, добраўпарадкаванне гарадоў і вёсак і г. д.

[Заканчанае на 2-й стар.]

Бягуць па вясковых дарогах аўтобусы. Удзельнікі фестывалю Беларускага прафесіянальнага мастацтва, прысвечанага 50-гаддзю БССР і Кампартыі Беларусі раз'ехаліся па калгасі і саўгасі, па раёнах Магілёўшчыны. У клубы, на адкрытых эстрадах, пад зямліным шатэмі перкаў гукаць мелодыі родных песень.

На свята працы з'ехаліся хлебаробы калгасаў «Рассвет» і «Прагрэс» і саўгасаў «Дрыбніцкі Горцаўскі раён». У гэты дзень працягнуўся народнага аркестра пад кіраваннем І. Жыновіча. У суправаджэнні аркестра выступілі салісты тэатра оперы і балета З. Бабіў, В. Чарнабаў і салісты Беларускага дзяржаўнага філармоніі І. Адаічова.

Падарожнічае па Магілёўшчыне і калектыв Дзяржаўнага акадэмічнага харавога калгаса. Яе канцэрты адбыліся ў Чэркаве, Крыжычах, Клімавічах, Краснаполлі, Слаўгарадзе.

Карыстаюцца поспехам выступленні Дзяржаўнага сімфанічнага аркестра пад кіраваннем В. Катаева. Ён выступаў у Глуску, Магілёве, славутым у краіне калгасе «Рассвет» Кірэўскага раёна. У Бабруйскай і Асіповіцкім раёнах адбыліся канцэрты Дзяржаўнага народнага хору, у Быхаве і Магілёўскім Доме культуры чыгуначнікаў выступіў Дзяржаўны ансамбль танца БССР.

Сёння ў летнім тэатры Магілёўскага парку абудзюцца ўрачыства з'яўляюцца фестывалю. У заключным канцэртзе прымуць удзел Дзяржаўны народны аркестр, акадэмічны харавы калгас, салісты тэатра оперы і балета, эстрадныя калектывы Беларускага дзяржаўнага філармоніі і інш.

З Магілёўшчыны маршруты фестывалю прайдуць па дарогах Віцебскай вобласці.

На задумку, прысланым артыстам Дзяржаўнага народнага аркестра М. Рубіншцінам, вы былі супраць глядзючы з артыстамі. Другі справа — народны артыст БССР, прафесар І. Жыновіч, другі злева — лідэр аркестра У. Пузыня.

ПЯЦТОМАЕ ВІДАННЕ ўСПАМІНАЎ АБ У. І. ЛЕНІНЕ

Жыццё і дзейнасць У. І. Леніна выклікаюць і заўсёды будуць выклікаць у людзей усіх краін, усіх насяляльнікаў найбольш цікавае і цікавае. Гэта цікавае асабліва ўзрастае палер, у сувязі з надзвычайным стагоддзем з дня нараджэння У. І. Леніна.

Таму трэба прызнаць вельмі сучасным пяцітомнае выданне ўспамінаў аб У. І. Леніне, якое ажыццяўляецца ў ільгарані час падрыхтоўкі да ўдзельніцтва ў праекце «Успамінаў аб У. І. Леніне» ў 5-ці тамах ужо адрасавана ў прыводзіцца ў усіх кніжных магазінах, якія распаўсюджваюць падпісанне.

Мемуары дазваляюць убачыць многія рысы лёду чалавечы характару, дэталі і перажыванняў. Аўтары ўспамінаў узаўважваюць вобраз мудрага правадзіра і настайніка працоўных усяго свету, арганізатара Камуністычнай партыі і заснавальніка Саваецкай дзяржавы і разам з тым простага, жыццязраднага, абялянага чалавечка, чужага сябра і таварыша.

Падпіска на «Успамінаў аб У. І. Леніне» ў 5-ці тамах ужо адрасавана ў прыводзіцца ў усіх кніжных магазінах, якія распаўсюджваюць падпісанне.

Юбілейнае свята працягвалася і на наступныя дзень. На адкрытай эстрадзе выступілі пазы Я. Непачаловіч і С. Шушчын, рэжысёр кінастудыі «Беларусьфільм» І. Шульман, артысты Барысэўскага народнага тэатра і тэатра эстрадных мініячур, супрацоўнікі Дзяржаўнага мастацкага музея, педагогі і вучні музычнай школы. Даманстваваліся фрагменты з новага мастацкага фільма «І нікоці іншы», здымкі якога здымаліся ў Барысаве. Працавала перагоўная выстаўка работ беларускіх мастакоў.

П. БАРОДКА.

НАСУСТРАЧ СЛАўНАЙ ДАЦЕ

Сотні барысаван праехалі ў мінулы суботу ў парк культуры і адпачынку імя Горькага. Тут адбылося свята, прысвечанае 50-гаддзю БССР і Кампартыі Беларусі «Івонітні і Красуісы» ўсё Беларускае.

Барысаване былі сведкамі святачнага картажу «Слава героям», тэатралізаваўся шэраг «Эстафета пакаленняў», служылі влікі канцэрт майстроў эстрады, удзельнічалі ў вясковым мадэляжычным балет. Свята зачынілася прыгожым феерверкам.

Юбілейнае свята працягвалася і на наступныя дзень. На адкрытай эстрадзе выступілі пазы Я. Непачаловіч і С. Шушчын, рэжысёр кінастудыі «Беларусьфільм» І. Шульман, артысты Барысэўскага народнага тэатра і тэатра эстрадных мініячур, супрацоўнікі Дзяржаўнага мастацкага музея, педагогі і вучні музычнай школы. Даманстваваліся фрагменты з новага мастацкага фільма «І нікоці іншы», здымкі якога здымаліся ў Барысаве. Працавала перагоўная выстаўка работ беларускіх мастакоў.

П. БАРОДКА.

ДНІ, ІОЎНЫЯ ўРАЖАННЯў

ГРОДЗЕНЦЫ НА ГАСТРОЛЯХ У МІНСКУ

Не сёння, дык заўтра ўвечары на спектаклі Гродзенскага абласнога драматычнага тэатра ў Мінску прыйдзе даўняцкі тэатр. Такіх прадстаўленняў гэтага калектыву зацікавілі мінчан. Разнастайны рэпертуар, добра зладжаны ансамбль выканаўцаў, жывае рытм і музыка, плас тое папулярна адназначна, з якім тэатр паставіў да гаспадару ў сталіцы рэспублікі, — усё гэта і спрыяе поспеху гродзенцаў у Мінску.

Роду, што і на вільзныя спектаклях гледачы вельмі гаспадару сустрачаюць нашых артыстаў, — гаворыць таловы рэжысёр тэатра заслужаны дзеяч мастацтваў Рэспублікі Александр Пятроў Струнін. — Наша труппа ўжо давала прадстаўленні ў Біршэ, Смяліячах, Удзель, у саўгасе «Загор'е», у калгасі «Праўда» і «Крайна Савецкаў» Валожынскага раёна. Маршруты былі і ў дэбківай, пара на вёсцы гаражаў, але і артысты, і гледачы, як толькі правозіць траці званок і адкрываецца гэты спонс, шчыра мывуць інтэрасамі і сцяжымі. Такім улада тэатральнага мастацтва!

Спраўду, на прадстаўленнях гродзенцаў амаль не былі абмяжываючы. Больш таго — у антрактах і пасля прадстаўленняў нам даводзілася «падсправаць» цікавыя размовы і спачыні глядзючы.

Тых, хто ўпершыню знаёміцца з гэтым тэатрам, і з яго даўнімі публіцыстамі.

— Што ж, мовы, і трады, калі падыходзіць патрабаваліся, у «Адпачынку» многа знаёмых на ім літаратурны героі і сітуацыі, — гаворыць свая спадарожніца мей «ануляры», — ды затое здымкі ўздым які палычыні? Фільме Людміла Страніцава і гаворыць высокую трагедыю.

— А помніце, я ў «Клеастрэ» ўжо тэатра антрына пазнаваў, што мае права на ролі шпіраўскай страцы.

— Ну, драматыку Струніну, вядучы, даўна ішчы, — усміхаецца «ануляры», — але сцэму ён ведае добра.

— А пасля «Дам і гусароў» А. Фрэдра адна чыра-нашкая студэнтка прызналася, што ў яе ба-

ляць далоні — так яна ў іх пляскала. «Каму? Тамары Нікалаевы! Ён і вось гэтыя касачы прынесла. Буду чакаць!»

Тут, у Мінску, маюцца выпускіца Беларускага тэатральна-мастацкага інстытута Тамара Нікалаева дэбютавала ў ролі Софіі. Іграла побач з вядомымі майстрамі тэатра з барысаван Німанам — Ганнай Памрат, Марыяй Кавалевіч, Янаам Кімберган, Вітольдам Гранчынскім. «Хвалюлася!» — ба-чальнае пытанне. І адказ, здаецца, звычайны: «Вельмі!» — прызнаецца Тамара, і ў ваках у не зліваюцца ў адан агоньчым шчасце і добрай стомленасцю.

Калі мы спазналі пра гэта артысту Уладзіміру Дзяміну, ён усміхнуўся і пажартываў: маўляў, мы ставіліся не толькі таеу, што працуем на сцэне з поўнай творчай аддачай, а і ў вольны момант жыцця. «Колкі нога ў Мінску! Выкрываем газдыны паміж рэпетыцыямі і спектаклямі, каб паглядзець усюду — музей і на рынку, у Дом мастацтваў і ў мінары!»

І гэта цікавасць не дустай артыст, калі ён спраўдзіў месца, быў чатурына прыгнам да новых уражанняў, бо лны потым бываюць добрай ірыдыяй яго творчых шукаванняў. Дадамо — і дэ-партына больш глыбока вывучыць матэрыялы сталічных архіваў і музеяў, звязаныя з падзеямі Вялікай Айчыннай вайны. А гэта — ідэяльнае мэта калектыву.

Справа ў тым, што Александр Струнін за-наймае работу над новай драмай, прысвечанай жыццю і подвигу Героя Саваецкага Саюза Дзмітрыя Міхайлавіча Карбышава, — сцэнаў нам дырэктар тэатра І. Ф. Міхалюта. — Упэўнены, што чытачы «Літаратуры і мастацтва» ведаюць пра гэтага выдатнага саваецкага ваеннага інжынера. Біяграфія яго спраўдзіў абяна романтичнай — ён некалі удзельнічаў у абароне Порт-Артура, адразу пасля

дэпартацыі ў Сібір, у стварэнні Леніным Чырвонай Арміі, пад кіраваннем М. В. Фрунзе арганізаваў інжынернае забеспячэнне шэрагу баявых апераций на франтах грамадзянскай вайны. Ле-гендары прадаўлен патрыятычны подвиг генерала Карбышава ў час вайны супраць гітлераў. Як вядома, у б'ялыя лагеры смерці Маўтхаўзен на месцы, дзе загінуў Дзмітрый Міхайлавіч, паставі-лен помнік яму. Вядома, наш тэатр разумеў усю адназначна, якую бярэ на себе, калі збіраецца стварыць вобраз героя на сцэне. Аўтар працуе ў івонітце з сестрай Карбышава — Аленай Дзмі-трыяўна, вывучае архіўныя звесткі, сустракаецца з падпаліцамі і баявымі таварышамі генерала. Літаратурны варыянт драмы зборюваўлі арты-сты тэатра і грамадскія арганізацыі Гродна. Праца

дэпартына ў Сібір, у стварэнні Леніным Чырвонай Арміі, пад кіраваннем М. В. Фрунзе арганізаваў інжынернае забеспячэнне шэрагу баявых апераций на франтах грамадзянскай вайны. Ле-гендары прадаўлен патрыятычны подвиг генерала Карбышава ў час вайны супраць гітлераў. Як вядома, у б'ялыя лагеры смерці Маўтхаўзен на месцы, дзе загінуў Дзмітрый Міхайлавіч, паставі-лен помнік яму. Вядома, наш тэатр разумеў усю адназначна, якую бярэ на себе, калі збіраецца стварыць вобраз героя на сцэне. Аўтар працуе ў івонітце з сестрай Карбышава — Аленай Дзмі-трыяўна, вывучае архіўныя звесткі, сустракаецца з падпаліцамі і баявымі таварышамі генерала. Літаратурны варыянт драмы зборюваўлі арты-сты тэатра і грамадскія арганізацыі Гродна. Праца

ГОРАД НА НЯВЕ ПРАВОДЗІЦЬ СВАІХ СЯБРОУ

Закончыўся Тыдзень беларускай літаратуры ў Ленінградзе

Раіной 10 чэрвеня беларускія госці атрымалі перадышоўці, як гавораць у арміі, «асабісты час». Праграма Тыдня беларускай літаратуры была надзвычай насычаная, кожны дзень быў запоўнены з разнымі да позняй ночы. Нагледзячы на гэта, хачелася зрабіць і паглядзець ачытаванні, сустрэчы і знамяніцца з новымі групамі лінградцаў.

Самыя маладыя з групы беларускіх пісьменнікаў Янка Сіпакоў нежэй заўважыў: «Калі трапілі ў Ленінград, да самых блізкіх сяброў, ды яшчэ ўпершыню, — тыдня вельмі мала». З гэтым не справіліся і ты, яшчэ ў Ленінградзе не ўпершыню.

Работышыся на групы беларускія госці днём 10 чэрвеня і далей знаёміліся з Ленінградцамі: яны дабывалі на неўскіх узбярэжжых, у лінградскіх музеях, у Летнім садзе, атэледа-лі там станыя метафаліты.

Аб выніках тыдня, аб дружбе літаратуры і народаў, аб даўнім сяброўстве лінградскіх і беларускіх пісьменнікаў гаварылася на заключным літаратурным вечары, які адбыўся ў Ленінградскім Доме пісьменніка імя Мая Ковалева.

У вялікай параднай, ші як тут называюць, «гаспадары» дадэ сабраліся самыя блізкія сябры беларускай літаратуры, а іх пасля тыдня стала многа больш. На заключным вечары прыйшлі лінградскія пісьменнікі, прадстаўнікі тых прафесіянальных, дадэ паселі дабываць дарагія госці, дзелячы культуры і мастацтва, студэнты, землякі-беларусы, якія сталі лінградцамі!

Пранікнёным словам вечар адкрыў лаўрат «Ленінскі прамі» пазт Алжыс Пракоф'ев. Ён гаварыў аб моцных сувязях беларускіх і лінградскіх пісьменнікаў, аб вядомай сустрэчы даўніх сяброў, аб тым, што тыдзень яшчэ болей змацанаў гэту братнюю дружбу. А. Пракоф'ев прачытаў свой верш «Беларускім сябрам».

Слова — Мікалаю Брауну. Выступіла адна з самых актыўных арганізатараў Тыдня беларускай літаратуры, добры сябра беларускай паэзіі, яе пастаянна прапагандаваў і перакладаў. Ён з задавальненнем адказаў, што тыдзень прынес шмат хваляючых сустрэч гаспадару і лінградцамі, што госці з Беларусаў парадавалі жыхароў горада на Няве выдатнымі творамі, што патрабавалі лінградскі чытач даў высокую ацэнку творчасці беларускіх пісьменнікаў.

Мне, як і ўсіх маіх таварышаў, — гаворыць сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў БССР Іван Мален, — шчыра парадавалі сустрэчы з гераічным рабочым класам Ленінграда. Асабліва прыемна тое, што ва ўсёх бібліятэках горада Леніна былі нашы беларускія кнігі, што яны не адлюстываюцца на паліцах іх чытацельніц. Іс пазнаём. Наша свая ў Ленінградзе — знамяна з горадамі, сустрэчы з лінградцамі чытачом заста-нуцца ў нашых сэрцах назаўсёды.

Цёпла сустрэлі ўдзельнікі вечара Васіля Вітку. Ён гаварыў аб уражаннях ад пазездак і су-

стрэч у часе тыдня, працягваючы некалькі сваіх вершаў.

На грыбуне — Г. Кандрашоў, дырэктар Ленінградскага аддзялення выдавецтва «Советскі пісьцель». Ён гаворыць аб тым, што робіць выдавецтва для вы-пуску твораў беларускай літа-ратуры, аб планах выдавецтва, перадае гаспадару кнігі беларускіх пісьменнікаў, выдадзеныя ў Ле-нінградзе ў апошні час.

Выступіла старэйшы лін-градскі паэт, вялікі сябра беларускай паэзіі і адан з першых яе перакладчыкаў. Усевалад Аляксандравіч гаворыць пра добрага свайго сябра, сустрэчы з якім для яго неабавязны, — пра на-роднага паэта Беларусі Янку Купалу. Ленінградскі паэт чы-тае верш прысвечаны вялікаму беларускаму песьняру.

Уражаннямі ад сустрэч з ле-нінградцамі падзяліўся на вечары Аляксей Кулакоўскі. У ак-лючыце ён чытае гумарыстыч-ную наведку.

На заключным вечары выступі-лі і прачыталі свае творы Іван Назучына, Андрэй Макае-вак, Ніл Гілець, Максім Танк, Янка Сіпакоў, а таксама лін-градскія паэты і перакладчыкі Павел Кабарэўскі, Марыя Ка-місарова, Вячаслаў Кузняшоў, Браніслаў Кежун.

Са словамі ўдзячнасці лін-градцам выступіла Уладзімір Юрвіч.

— Хай наша дружбе заўсёды будзе такой цёплай і радаснай, — гаворыць ён у канцы, — якімі былі гэтыя сем дзён.

Фотакарэспандэнт газеты «На-стране Родныя» М. Хандогін (родам ён ад Палачна) ўра-чае гаспадару здымкі народнага паэта Беларусі Якуба Коласа, зробленыя ім дваццаць гадоў на-зад, калі паэт гасціў у Ленін-градзе, а таксама здымкі, на-якіх адлюстраваны сустрэчы бе-ларускіх пісьменнікаў з лін-градцамі пад час тыдня.

Мікола Ткачоў падняўся гас-падарам на памяць шкатаўку, зробленую рукамі беларускіх на-родных умельцаў, а гаспадары гаспадару — падарунаваў блак-ноты з аўтарунамі.

У заключным выступіла стар-шыня вечара Мікалай Браун. Пад дружныя апладысмэнты ўсіх прысутных ён гаворыць, звяртаючыся да гаспадару:

— За сем дзён мы яшчэ больш пазналі адзін аднаго і па-сябравалі. Вас шчыра палюблі і-це лінградцы. Вы дастойна прадстаўлялі тут вялікую літа-ратуру слаўнага беларускага на-рода і сёння, развітаючыся з лін-градцамі, мы кажам: вялікае дзя-куй той зямлі і таеу народу, якія далі такіх песьняроў!

Назваў беларускія госці па-ліцаў Ленінград. Праводзіць іх у аэрапорт прыйшлі М. Браун, М. Камісарова, В. Кежун, А. Ас-троўскі, П. Кабарэўскі, Н. Ко-сырава, Н. Холца і Вячаслаў спадарожнік беларускіх пісьмен-нікаў у часе тыдня М. Хандогін. Апошнія пошкі рук, сяброўскія абдымкі.

Да пабачэння, дарагія сябры! Да новых радасных сустрэч!

Аляксандр ШАГАЛАЎ, спец. кар. «Літаратуры і мастацтва».

ФЕСТИВАЛЬ ІНДЫЙСКІХ ФІЛЬМАУ

Учора ў Мінску ў кінатэатры «Парызан» пачаўся фестываль індыйскіх фільмаў. На ўрачыстве адкрыўце фестывалю беларускія госці з Індыі Сехар Гангулі — віцэ-прэзідэнт савета Інда-саваецкага культурнага таварыства штата Біхар, член Камуністычнай партыі Індыі (кіраўнік дэлегацыі); Амрэт Нахата — член парламента, генеральны сакратар Усеіндыйскага савета міру, член нацыянальнага савета Інда-саваецкага культурнага таварыства; К. Рама Кадэ-шывара Рао — генеральны сакратар савета Інда-саваецкага культурнага таварыства штата Андра Правеш, член Камуністычнай партыі Індыі; Деліп Бісас — сакратар са-вета Інда-саваецкага культурнага

таварыства штата Утар Прадеш, член Камуністычнай партыі Індыі. З Масквы прыбыў саветнік-паслан-нік пасольства Рэспублікі Індыі ў СССР паўнамоцны міністр С. Тхан.

Пасля ўрачыстай часткі былі па-казаны новыя духоўныя мастац-кі індыйскі фільм «Ты — ма-е жыццё». Аўтар сцэнарыя і рэ-жысёр — Рано Даб Мукедзі. У ім адлюстравана барацьба народа партугальскай калоніі Гоа за сваю незалежнасць і ўз'ядэнне з Ін-дыяй.

У дні фестывалю будуць дэман-страваць ужо знаёмыя саваецкаму глядзючым фільмы: «Ганга і Джамна», «Кветкі ў пыле», «Тысяча наэй на ложку з каменя».

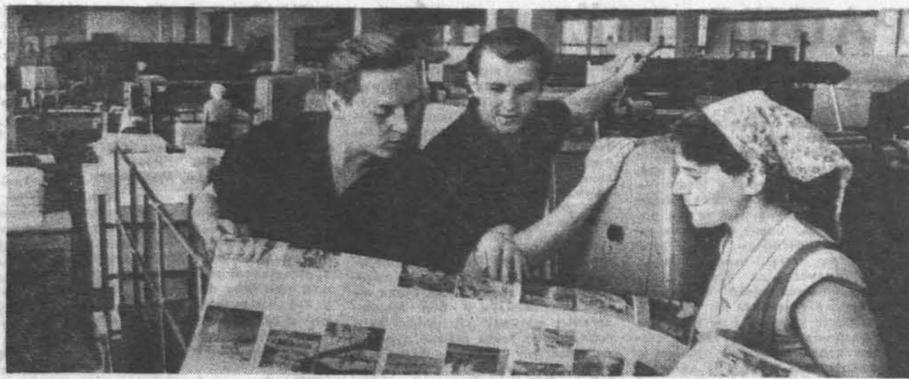
БЕЛТА.

І ПЕСНЯ МОЖА РАСКАЗАЦЬ

Калектыв народнай харавой капалы Паліца культуры трактарнага заводу з'яўляецца найбольшым у горадагерой гаспадару сустрэў артыстаў-амагараў. Ужо не першы раз ідзе ў пра-сторы чарноўныя куты механічнага цэха Кіраўска-га заводу сабраліся паслу-хаць папулярнае беларускае каля 400 чалавек.

У наступныя дні канцэр-ты прыйшлі ў міна і трактар-ным заводзе Паліца культу-ры імя І. Газа і на летняй эстрадзе Дома культуры «Прагрэс».

На канцэртах народнай харавой капалы трактарна-воднаў

На Мінскім паліграфічным заводзе да выпуска ў свет альбом «Вярсты». Ён друкуецца на новай машыне, індэна устаноўленай у цэ-ху, якая дазваляе рабін-адбітні адрэзу ў чатырох фарбах. Друкае Анатоль Партноў, яго памочнік Аляксандр Насіповіч. У прыёмніцы Вера Трушчаніна разглядаюць свежы адбітак.
Фота Ул. КРУГА.

СЯРОД КНИГ

ТВОРЧЫ шлях Максіма Гарэцкага пачаўся яшчэ да Іхтэрычнай вайны 1930 года

Творчы шлях Максіма Гарэцкага пачаўся яшчэ да Іхтэрычнай вайны 1930 года, яго ім'я было выраслена а гісторыі літаратуры, але і пасля рабінтаў п'сьменніка яго доўга заставаўся малавядомым шырокаму колу чыта-гоў. Невялікі зборнік «Вы-бранас» (1960) не мог даць уяўлення пра творчасць М. Гарэцкага ў цэлым. Толькі выхад у свет рамана «Вілей-скія камунары» і з'яўлен-не ў друку ўрыўкаў з «Камароўскай хронікі» да-лі нам магчымасць больш уваж-ліва паглядзець на творчасць п'сьменніка, задумацца над яе месцам у гісторыі нашай лі-таратуры.

З ТЫХ, ХТО ПАЧЫНАЎ

Менавіта раскрыў працэс паслу-гоўнай рэвалюцыйна-нацыяна-льных мас, паказаў як на прап-ту стагоддзі выспяваў народ-ны гней, каб у час Кастрыч-ніцкай рэвалюцыі нарадзе вы-бунтаваць гроннай помсты і энтычны, ірыгянтальні лад. Даследчык не замоўчвае і слабасці п'сьменніка на роз-ных, асабліва на ранніх, эта-пах яго ідэйна-мастацкага раз-віцця. Так, гаворачы пра гра-мадскую пазіцыю М. Гарэцка-га ў перыяд імперыялістычнай вайны, Д. Бугаёў зазначае, што ў гэты час п'сьменнік «спасувальна прыслухоўваў-ся да большавікоў, перш за ўсё-таму, што яны адмаўлялі гэту вайну, абяцалі яе спыніць, прышоўшы да ўлады. Аднак у тонкасах большавіцкай на-ліччю, у праграмах партый-ных прапрабаваных ён тады разбраўся паранічча слаба. П'сьменнік, вядома, не быў непасрэдна звязаны з рэ-валюцыйнай дзейнасцю больш-авіцкіх арганізацый у войску і таму ў сваіх «Запісках» (мес-ца на ўвазе кніга «На імперы-ялістычнай вайне» — І. Я.) не мог адлюстраваць яе». І да-лей:

«Можна сказаць больш. У гэты час Гарэцкіма галоўным чынам з-за складанага ваен-нага становішча будучыня Бе-ларусі, яе народа як самастой-най нацыянальнай адзінкі ады-валася наўзвонку, няяснай і вельмі праблематычнай. Му-чыла п'сьменніка-гуманіста і ўсведмленне бессэнсоўнасці крывавай вайны, гнілі франта-выя жахі і выкліканая вайною працяглая хвароба, якія ада-браві ў яго адароўе. Усё гэта

разам узгае і абумовіла наў-звонку ў Гарэцкага гэтай, пары даволі сумных настрояў і маты-ваў расчаравання. Яны знайшлі частковы адбітак у некаторых аўтабіяграфічных творах п'сь-менніка, на сваёй праблематы-цы храналігічна звязаных з гэ-тым перыядам, але напісаных у розны час. Аўтар дадзёй спа-сылаецца на такія творы, як «На імперыялістычнай вайне», «Меланхолія», «На гаі», «Га-рыцельскія алей», «Дуць усё—Іду і я».

Слушна гаворыць даследчык і пра ідэюную супярэчлівасць апавесці «Дзве душы», апава-данні «У 1920 годзе», «Апо-стас», напісаных і апублікава-ных ў Вілені (раптоўны захоп горада ўвесні 1919 г. белару-скімі пераходзіў Гарэцкіма ўручэння ў Савецкую Бела-русць).

Аднак, адзначаючы недахопы і супярэчнасці ў творах п'сь-менніка, Д. Бугаёў палемізе з гэ-тымі літаратуразнаўцамі, якія перакрываюць творчасць М. Гарэцкага, бачылі ў ёй адны за-гібы. Даследчык слухна падкрэслівае, што п'сьменнік су-праціўляўся ў светароддзе і творах М. Гарэцкага былі часо-вай з'явай.

У нарысе Д. Бугаёва ўпер-шыню шырока раскрываецца пра знаходжанне і працу п'сь-менніка ў акупаванай Вілені, дзе ён пакутаваў матэрыяльна і дзе ўся яго дзейнасць была скіравана супроць налізатар-скай палітыкі буржуазна-па-мешчыцкай Польшчы ў аднош-сках да захаднебеларускага на-рода. (За гэта п'сьменнік арш-тоўваўся польскімі ўладамі).

«ПОГЛЯД ЗБОКУ» І ДАСВЕДЧАНАСЦЬ

Выдавецтва «Музыка» (Ле-нінградскае аддзяленне) выпус-ціла кнігу лінгвістычнага му-зыказнаўцы Л. Раабена «Са-вешкі інструментальны кан-цэрт». Гэта вяртае даследа-ванне ахоплівае шырокае кола пытаньняў, звязаных з развіццём канцэртнага жанру. Аўтар аб-рашаецца на багаты фактычны матэрыял, разглядае творчасць многіх кампазітараў, аналізуе, дэталіза і ў агульным плане, многія творы.

Прымаючы, што ў кнізе ідзе гаворка пра творчасць не толькі савешкіх рускіх кампа-зітараў, хоць іх, натуральна, ад-далена асноўная ўвага, але і кампазітараў савешкіх і аўта-нональных рэспублік. Каля трох старонак прысвечана і белару-скаму канцерту. Гэта вядома, не лімаў у трохстагодняй на-працы, але раўна сама тэндэн-цыя ўключыць у сферу дасле-давання праблем савешкай му-зыкі ў ўвесь шматнацыянальнага савешкага мастацтва. Монія я прыгадваю, што ў аналітычных працах п'сьменніка гэта, напрыклад, у кнізе Г. Арлова «Савешкі фартэп'яны кан-цэрт» (1954) і Ю. Халова «Са-вешкі скарпінны канцэрт» (1956), пра канцэртныя творы беларускіх кампазітараў не бы-ло ні слова. Праўда, многія бе-ларускія канцэрты з'явіліся толькі ў апошні дзесяцігод-дзе, але і на час напісання па-мяняных даследаванняў ужо былі два скарпінныя канцэрты П. Паднавырава, скарпінны і два фартэп'яны Д. Камінскага, фартэп'яны канцэрты Я. Цыкоўскага і Ф. Тараня.

Выказваючы, Л. Раабена пра беларускую музіку — гэта ні бы погляд збоку. Ён павольна цікавы. Бо калі на пытаньні творчасці млявосых кампазіта-раў вызнаваюцца млявосыя крытыкі, яны народна асвятля-юць праблему толькі, так ска-заць, знутры. «Погляд збоку» дапамагае паглядзець на праб-лему шыроў, выходзячы з агульных эстэтычных норма раз-віцця шматнацыянальнай са-вешкай музікі.

Як жа аднавае творчасць беларускіх кампазітараў у жан-ры інструментальнага канцер-та лінгвістыка аўтар? У яго вызнаваннях многа павучаль-нага, але ніяма і спрэчнага.

У якасці першага беларуска-га канцэрта Л. Раабена называе фартэп'яны канцэрт А. Ку-мава (1939). Творчасць гэтага кампазітара, які нямаў арабуй да беларускай музічнай кул-туры, асцельна ў працах бе-ларускіх млявоснаўцаў яшчэ не дастаткова. Таму ўважліва цікава і тыя некалькі слоў, што прысвечаны канцерту Ку-мава аўтар.

Аглядваючы творчасць бела-рускіх кампазітараў за перыяд з 1941 па 1966 гады, Л. Раабен вызначае і становіцца аднавае цымбальныя канцэрты Д. Ка-мінскага. Увага даследчыка да тагата спецыфічнага і важнага для беларускага мастацтва жан-ру радуе нас. Заслужылі ўва-жліва і некаторыя моманты ў гэтых канцэртах для класічных скарпінных інструментаў — фартэп'яна, скарпінкі і вялічэ-лі і — у якіх кампазітары блізка беларускай народнай музіцы (некаторыя часткі канцэртаў Д. Камінскага, А. Багатырова, Ф. Тараня, П. Паднавырава). Але ў гэтым у ацэнках Л. Ра-абена больш асуджэння, чым па-хвалы. Наводзіць з гэтых канцэр-таў не агульна, як правіла, агульна станаўчэй ацэнкі. Да-следчык, нам здаецца, не мае тут рацы.

Адзначаючы некаторыя варт-насці першага фартэп'янага канцэрта Д. Камінскага, які аб-рашаецца на народна-песенную ас-нову, Л. Раабен заўважае, што яго не дадох — нятворчае выка-рыстанне рахманінаўскіх тра-дыцый. З гэтым вельга згадзі-цца. Першы фартэп'яны кан-цэрт Камінскага дастаткова са-мабытны. Ён шмат разоў і з по-спехам выконваўся ў Беларусі і за яе межамі, запісаны на пла-сцінку, не раз гучаў у прагра-мах Цэнтральнага радыё. Дока-заў мастацкіх вартасцей твора ніяма.

«ЛЮДЗІ НА БАЛОЦЕ» НА ПОЛЬСКОЙ МОВЕ

Толькі што ў Польшчы выйшоў раман Івана Мелеза «Люді на ба-лоце» ў перакладзе Эугеніюша Ка-батэла.

Дзяржаўны выдавецкі інстытут, які выпусціў кнігу, так рэкамэн-дуе яе сваім чытачам: «Іван Ме-лез, беларускі п'сьменнік, у сваёй кнізе «Люді на балоце» распра-цоўвае малавядомую ў нас тэму — уваходзіць чытача ў свет аста-лай, змучанай сярэдняга белару-скага вёскі... Галоўная пільна ра-манна прасціну лірызмам, але ў той жа час не паўважана і дра-матычных канфіктаў — на фоне каханія двух хлопцаў да аднае дзяўчыны аўтар паказвае, як у прастае, аднастайнае, цяжкае па-воўдзе адвечных формул і ўзораў, урываюцца новыя пыны, ішчэ сла-бая і маларычымная ў гэтым бяз-лодзі, яна мацнее з кожным днём. Група маладзі прагне змен-ці перабудовы жыцця, адмаўляючы ад усёго старога і стухалеца, пра-гне выразаць з цэнтры забавоную псі-хічную скарпінку-паліцу, роўную вёску — з венавога адрачэння».

На адным — вокладка польска-га выдання рамана І. Мелеза «Лю-ді на балоце».

Дзе нарадзіўся Адам Гурыновіч? — Фальварак, у якім нарадзіў-ся Адам Гурыновіч, — сказаў мне В. Нафранковіч, — называецца не Кавалі, а Кавалыкі. Ён непадалёк ад нашай вёскі.

Валер'ян Георгіевіч расказаў пра роднаў п'эста, якіх вельга асабіста, пра іх лёс. П'сьвер у Ка-валыках нікога з радні А. Гурыно-віча не засталася. У 1955 годзе па-мёр старэйшы фурман Гурыно-віч у Сіпчані Гарынен, які быў амаль раўсакіма п'эста.

Што ж сабой уяўляў фальва-рак Кавалыкі? У рабоце І. Гош-кавіча «Вілейскага губерня». Пол-ны спісоч населеных месц со-статэтычэскімі данымі о каж-дому паселенні. Вілені. 1905 год» ёсьць некаторыя авесткі пра гэты

се першай імперыялістычнай вай-ны.

Дзе нарадзіўся Адам Гурыновіч?

Усе нашы літаратуразнаўцы на-зваваюць месцам нараджэння Адама Гурыновіча фальварак Кавалі ў вёсцы Вілейскі па-вешч. А дзе ж знаходзі-цца гэты фальварак? Ка-валі! Абышоў я ўсю Вілейшчы-ну, набылаў у вёсцы Кавалі, што каля Гаўту, пасля ў Кавалыках па-лібоў, нарыце, у Кавалыках каля Слабады, што ў сярэпшым Мяд-зельскім раёне. Усё гэтыя Кавалі ў межах былога Вілейскага па-вешч, але ні ў адным з іх А. Гурыно-віч не нарадзіўся: усё гэта вёска, а п'эст родам з фальварка.

Закліснута багачем матэ-рыялу, Л. Раабен дапускае шмат недакладнасцей. Аляксей Канстанцінавіч Нілумаў назва-ны чамусьці А. Н. Глумавы. Перабытамы ініцыялы І. Кы-новіча. З'явіўся невядома ад-куль два Другіх скарпінных кан-цэртаў Паднавырава (стар. 123—124 і 182). Сярод канцэр-таў, напісаных у Беларусі на-пярэдадні Вялікай Айчыннай вайны, названы фартэп'яны кан-цэрт С. Акіскава (стар. 90), хоць гэты кампазітар прапуе ў Беларусі толькі з 1955 года. Ці не заадапта шмат памылкаў для некалькіх старонак?

Адзначаючы палкам «бела-рускай» старонкі кнігі «Савешкі інструментальны канцэрт», можна сказаць, што чалавек абавязунай ацэнкі мя, на м'яла, не атрымаў. «Погляд збоку» аказаўся погляданам не вельмі дасведчаным аглядальнікам.

Лей АУЗЭБАХ.

УСТУП

Вы спытаеце: дзе ўзяты Казкі гэты, паданні? Дзе народжаны легенды, з іх лясным духамі пахам, з халадным лугоў вільготных, з мірным дымам над вігавалам, з рэк іаклісцю і гулам Стогалосым, што падобны Да грэмат з іх горным рэхам!

Я скажу, я адкажу вам: «У лясках, палях раздолных, ля азёр Зямлі Паўночнай, На зямлі Адкыбузчай, На прыстанішчах Дакотаў, На паланах верасовых, На балоце, дзе пасецца Чапля шыза, Шух-шух-га, Казкі гэты, паданні Чуў в з вуснаў Навадага! — Мілагучнага музікі».

Дзе, спытаеце, знайшоў іх. Песні гэтыя, легенды, Мілагучны Навадага, — Я скажу, я адкажу вам: «У лясных птушкіных гнёздах, У баброў тэмных сковах, У цяжкіх слядах бізонаў, У арліных упаданых».

На гарэлішчы маркотным, На балоце непрапамым Іх яму спявалі птушкі Манг, чырок, гусь дзікі, Вава, Чапля шыза, Шух-шух-га, Чытавей, зук, гушыца Мышкадаза і гагара».

А каб вы яшчэ спыталі: «Хто такі ён, Навадага? Раскажы нам пра музіку, — Гэтак я на запітанне Адкажу бы вам адразу:

«У даліне Тавазента, На лугоў улоўні ціхім, Каля шпарчій рэк гульнівых Жыцця музіка Навадага. За паселішчам індэяскім, Дзе ён жыў, шумелі нівы, Там стаў, зялёны—петаім, А зімой — адзеты ў іней, Бор вачышч, што заўбёды Уздыхаў, спяваў, шптаўся».

Віпаваты след рачулак Быў прыкметны на даліне Па паводках іх — вясною, Па алейшых—улетку, Па туманнай плыні—ўвосені, А зімой—па стужках чорных. Там і жыў ён, Навадага, У даліне Тавазента На лугоў улоўні ціхім.

Там спяваў аб Гаяваце, Аб ягоным нараджэнні, Аб яго жыцці дзёсным: Як пасціў ён і маліўся, Як рабіўся пасупова Загаром за лёс народу, За яго дабро і шчасце».

Вам, хто любіць луг зялёны, Дроў, заліты ззяннем сонца, Змрок лясным, і шпты лісця, І дажджы, і завірухі, І нястрымныя патаці Сярод пушч першароднай, І грымоты горных рэкаў, Што падобна на арліных Крылаў лопанне глухое,— Прапаную я паслухаць Старажытны паданні, Гэты Спеў аб Гаяваце!

Вам, хто любіць слухаць казкі, Галасы легенд далёкіх, Тых, якія запрашаюць Нас спыніцца на хвілінку, Што гучаць так неспрэчна, Ціха так, што не адрынецца— Гукі гэта альбо словы,— Прапаную я легенду, Гэты Спеў аб Гаяваце!

Вам, хто сэрцам першародным Верыць богу і прыродзе, Шчыра ўпэўнены, што людзі Быць заўдм людзьмі павінны, Лічыць, што і ў жорсткім сэрцы Абудзіцца можа прага Да добра і спраў карысных, Што слабы і спяць Праўду вобмакнам знаходзяць Іх цяжкае існаванне,— Прапаную прастадушна Гэты Спеў аб Гаяваце!

Вы, хто іныя раз бачыце Па даўно забытых сцюжках, Дзе да зірочнай агароны, Барбарыс прыпаў чыромым; Хто сціпаецца з увагай Над магілянаю плітою, Разглядае, місарты часам,

Верш жаўнелы, надпіс просты, Але поўны шкідавання, Верш чыстай і развугі Аб Мінулым і Наступным, — Прыпільнецца, чытайце Гэты надпіс коіх ніхтэры, Гэты Спеў аб Гаяваце!

ЛЮЛЬКА МІРУ

На гарах сарод раўніны, На вышнім іх кар'еры, На абрыве Скал Чырвоных

Генры Лангфэла Спеў аб Гаяваце

У ПЕРАКЛАДЗЕ АРКАДЗЯ КУЛЯШОВА

У 6 і 7 нумарах «Польска» дру-куецца п'эма Г. Лангфэла «Спеў аб Гаяваце» ў перакладзе А. Ку-ляшова. У прадмове да п'эмы пе-ракладчык піша: «Спеў аб Гаява-це» перакладзены на мярні мовы і адрозніваецца ад арыгнальнага твора. П'эма арыгнальна была ў англійскай мове на беларускай, я імкнуўся, ў меру сваёй адолана-сці, захаванне не толькі асноў ст-роўнай стайкі, але і не фарму, стро-і рытма, паўторы, народныя кава-рыт, багачы і аахаднасны вобра-заў».

Прапануем увазе чытачоў «Лі-таратуры і мастацтва» «Спелы» да п'эмы і раздзел «Люлька Міру».

Гічы Маніта магутны, Уладар Жыцця, ўзвышаўся — І адтуль склікаў народы, Жыхароў краін вакольных.

З-пад яго слядоў іакліва Бегла рэчка на світанні, Зіхцела, як камета, І зрываўся ў бяздонне, І Уладар Жыцця рукою Ёй накрэсліў на даліне Віпаваты шлях, скажаўшы: «Вос твоя шлях з хвіліны—гэтай!»

Ад скалы чырвонай потым Адламаў рукою кавалек Гічы Маніта, і ў люльку Камень той ператарыў ён; Вырваў з рэчкі чараціну І зрабуй дзімку для люлькі, І карой вярбы чырвонай Люльку гэтую набіўшы, Ён на лес суседзі дзёмухнуў, Каб здэбчыць агонь, — і дрэвы Сталі церціся сукамі, Загарэліся, як сучкі, — Ад іх полымя пяснога Прыпаліўшы Люльку Міру, Гічы Маніта народам Падаваў сігнал прызымні.

З полны дым паціху віўся Урачыста на світанні: Рыскай цёмнаю — спачатку, А пасля ўжо — сіняй парай, А далей — як дрэў вяршыні, Што да вобмакў падобны, Не разбіўся аб небесы, Не расцэўся ў паветры.

На даліне Тавазента, На даліне Васінга, У лясцістай Таскале, Са Сікністых Гор далёкіх І азёр Зямлі Паўночнай, Людзі ўбачылі выразна Той сігнал, той дым далёкі — Дым Паквана, Люлькі Міру.

І празорцы ўсіх народаў Гаварылі: «Дым Паквана! Гэтым дымам, што да долу, Як вярба, з паклонам нізім Нахільцеца гасцінна,

Ад скалы чырвоны камень Адкалоўшы, Люлькі Міру Паслячы з яго зрабілі, Каля рэчкі чараціны Напаламі, ярым пер'ем Цыбулі паздэблялі І пайшлі дамоў — і хмарні У той самы час над імі Расцупіліся, і згінуў Гічы Маніта ў тых шмарнах, Знік у белых клубках дыму Ад Паквана, Люлькі Міру.

